

70 LET BORŮVKOVÉ BRIGÁDY

Méně známé události z historie českého skautingu a co nám říkají dnes? Přečtěte si v nové pravidelné rubrice Skautského světa.

JIŘÍ VERNER – BANDASKA
A ROMAN ŠANTORA – BOBO

Je parné léto roku 2017, šumavské lesy jsou plné skautských táborů, ale jejich program není úplně běžný. Každý den odchází účastníci pomáhat krajině, ale i jí vracet paměť. Opravují lávky, budují studánky, instalují naučné tabule u míst bývalých vesnic... Tak nějak by mohly vypadat letošní prázdniny, kdybychom se pokusili navázat na 70 let starou tradici, při které skauti společně pomáhali v jedné vybrané oblasti naší republiky.



Foto: Skautský archiv

I když společenská situace byla tehdy úplně jiná. Hromadný poválečný odsun Němců udělal ze Šumavy vylidněný kraj. Lidé narychlo odešli, ale zůstaly domy, dobytek, stromy a lesní plody, o které se neměl kdo starat a sklízet. Jak hezky dokumentuje vzpomínka tehdejšího oddílového vůdce Majky Čecha: „Dostali jsme za úkol nakácet slabší stromy a ohradit kus lesa. Tam byl svádek dobytek od Němců, kteří jen s tím, co unesli nebo uvezli na ručním vozíku, odcházeli za hranice. Hlídnání a pasení dobytka byla romantická záležitost, hráli jsme si

na kovboje, a tak měl náš tábor dobrodružnou náplň. Byl jsem zástupcem vedoucího oddílu a šéfkuchařem. Naučil jsem se doma vařit a dokázal jsem to i pro celý oddíl. Měli jsme dobré zásobování, dostali jsme mouky a masa, kolik jsme snědli. Byli jsme v nejžravějších letech vyhladovělí po válce, a tak nebylo zvláštností, že vytrávený kovboj snědl tři bifteky, patnáct koleček knedlíků a mísu kompotu. Bylo tam na stromech spousta nesklizených třešní, hrnec kompotu jsem vařil každý den.“

TISÍC SKAUTŮ NA BORŮVKÁCH

Skauting tehdy procházel velkým rozmachem a prázdná Šumava se nabízela jako ideální místo pro dobrodružné tábory. Zároveň se Junák významně podílel na pomoci zahlazování válečných škod. Každý člen získal budouvatelský průkaz a zavázal se darovat 70 pracovních hodin na obnovu Československa. Opuštěné pohraničí tuto pomoc potřebovalo – chyběla pracovní síla pro jeho využití. Proto se v létě roku 1947 vydalo tábořit více než 1 000 skautů na tzv. Zemskou junáckou brigádu Šumava. Hlavní náplní se vedle běžného tábornického programu stal sběr lesního ovoce, především borůvek. Borůvková brigáda, odtud onen poetický název, byla pro všechny zúčastněné mimořádnou zkouškou. Organizovat a zejména zásobovat vysoký počet táborů v době, kdy se potraviny a další materiál získával na příděl, to byl úkol sám pro sebe. Nová infrastruktura se počala teprve vytvářet, některá místa byla prakticky civilizací netknutá. Dodejme, že v pohraničních okresech navíc nebyla zcela dořešena otázka bezpečnosti. Vše vymyslel a organizoval významný katolický skautský činovník František Němec. Jen o pár let později ho komunisté odsoudili v jednom z monstr procesů jako rozvraceče republiky.

Borůvková brigáda získala značný ohlas, během července a srpna se junáci vedle sběru lesních plodin podíleli i na lesní práci, asistovali při splavňování vodních toků, úpravách cest, domů a podobně. Úspěch brigády vedl k tomu, že se v dalších letech akce opakovaly. O rok později ovšem za jiné situace. Komunisté se uchopili moci a Junák byl více a více oklešťován. Ale Šumava

opět potřebovala své pracanty, takže skauti se znovu vydávají do divoké přírody ještě ve větší počtu. Vedoucím brigády se ale již stal „prověřený“ člen akčního výboru Pavel Křivský. Další dva roky poté již celou akci vede Československý svaz mladých, kterému se skauti s nelibostí podřizují. Ale pro část z nich je to jediná možnost, jak vůbec v létě tábořit.



Foto: Skautský archiv

ZA HRANICE

I když se hodně mluví o tom, jak byla šumavská brigáda skauty využívána k převádění lidí prchajících přes hranice. Jediným zatím doloženým důkazem něčeho takového je rozsáhlá činnost klatovských skautů, z nichž mnozí za ni byli i odsouzeni. Jinak utíkali spíše samotní vedoucí a roveři, kterým tábor nabízel dobré možnosti. Navíc podívat se ještě v roce 1949 za hranice nebyl zas tak velký problém, jak dokazuje fotografie skauta v kroji u hraničního patníku. Většina oddílů tábořících tehdy pod šumavským nebem byla spíše zmatená a pod vlivem propagandy. V deníkové knize, kterou na základě jednoho z táborů sepsala kutnohorská junačka, se mísí obavy z provokatérů, není jasné, kdo potřebuje pomoc a kdo je spíše zlodějem, jehož se děvčata mají obávat.

Jisté je, že skauti a skautky před 70 lety odvedli na Šumavě velký kus práce v duchu jejich denního příkazu. Jejich jiný táborový program pro nás může být dnes inspirací k alespoň částečnému zařazení práce pro své okolí do současných letních dobrodružství.

Děkujeme Staňovi Kučinskému, oldskautům z Kutné Hory a Nashvillovi za poskytnuté materiály.

Máte-li sami zajímavé historické materiály k šumavské brigádě, budeme za ně vděční: archiv@skautskyinstitut.cz

PÉČE O SKAUTSKOU PAMĚŤ

JAK UCHOVAT PAMĚŤ TÁBORA?

I když je tábor vyvrcholením celoroční činnosti, přiznejme si, že vedoucí jsou po něm často unavení a nemají moc síly ukládat táborové dokumenty, fotografie, videa apod., a ty často zapadnou v nenávratnu. Zkuste najít ve středisku mezi rovery či oldskauty někoho, kdo jim s tím pomůže a materiály od nich vyžísá.

Sesbírejte, co se zachovalo

Najděte v táborových bednách denní rozkazy, jídelníčky, plán ke hrám, bodování apod. a uložte je do desek podle oddílů a roku. Elektronické plány a programy přesuňte do střediskového on line archivu (Junák umožňuje každé jednotce zřídit si zdarma prostřednictvím SkautISu neomezený datový prostor na discích google). Na stejné místo umístěte fotografie a videa.

Vyberte 10 nejlepších fotek a vytiskněte je

Stále platí, že co je vytištěné, vydrží, což například u formátů fotek není jisté. Proto je dobré alespoň ty nejzajímavější snímky vytisknout. Netiskněte na domácí tiskárně, ale nechte je vyvolat ve fotolabu na kvalitní papír a větší velikost. Popište je ze zadu rokem i situací a lidmi, co na nich jsou, a uložte do archivu.

Vyrobte si fotoknihu

Pokud máte více času a trochu financí, je ideální táborovou vzpomínkou fotokniha. Díky šablonám jednoduchá na výrobu, s možností doplnit popisky, což je po desítkách let největší slabina dochovaných fotek. Když už jsou snímky vybrané, je možné udělat jednu knihu větší jako archivní kroniku a pak i menší verzi, kterou věnujete vedoucím jako poděkování za tábor. Vedete-li na táboře kroniku, je ideální jí naskenovat a jako obrázky jednotlivé zápisy do fotoknihy přidat.

Máte-li další náměty, budeme za ně rádi na archiv@skautskyinstitut.cz

Tipy, jak dlouhodobě uchovávat paměť střediska, najdete i na www.skautskyinstitut.cz/skautskyodkaz